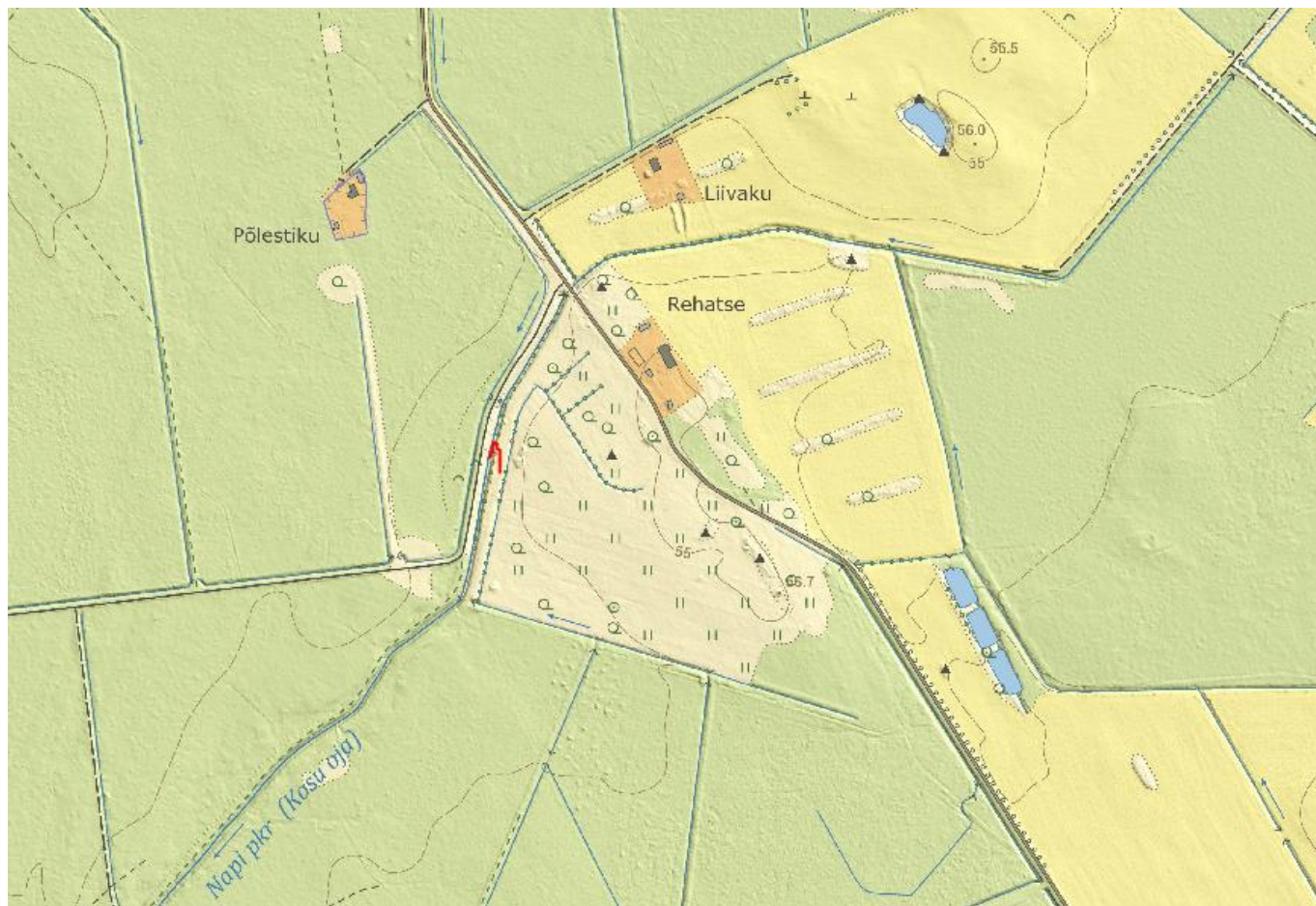

Napi peakraavi (VEE1087600) ülemjooksu vaatlus

Vaatluse aeg 15.04.2026. Vaatleja Marko Vainu

1. Viie meetri laiune, madal vooluveekogu. Liiv oli põhjas, vool keskmise kiirusega. Nägi välja ojalik:

2. Voolusängi väljanägemise põhjal tuli lõunast mööda Tiiraja rohkem vett kui idast mööda praegust Napi peakraavi telge. Säng oli praeguse Napi peakraavi suunas küll laiem:

3. Vett voolas korralikult. Säng oli endiselt lai:

4. Vesi nirises ookripõhjalises sängis. Vooluhulk oli palju väiksem kui vaatluspunktis 3:

5. Nirises sama palju vett nagu punktis 4:

6. Kraavis olid selged juuremätastest moodustunud katkestuskohad sees. Samas võis vesi nende alt tegelikult läbi pääseda. Vaatluse ajal siin enam voolu näha polnud:

7. Kraavi algus oli puid täis, aga väike lomp oli kohe alguses põhjas:

8. Kirde-edelasuunalises kraavis oli laialt seisvat ja lemledega kaetud vett:

9. Peavool tuli punkti selgelt kirde poolt. Kagust tulevas sängis oli vett küll laialt, aga see oli hägune ning aeglasema vooluga:

10. Liivapõhjalises sängis oli korralik vooluhulk:

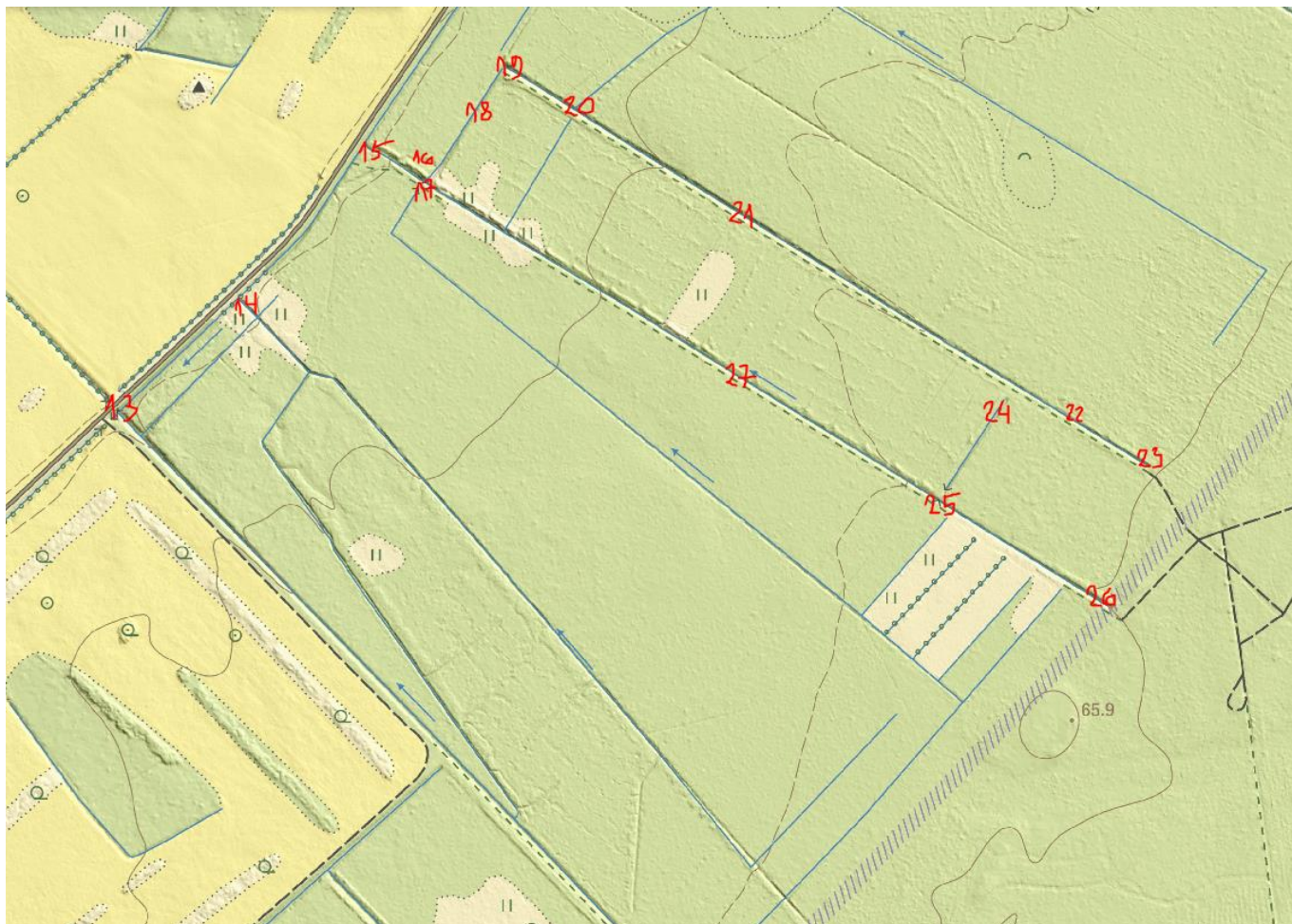
11. Mõlemas ühinevas kraavis oli vooluhulk üsna sarnane. Kagu pool oli vooluhulk siiski silma järgi hinnates mõnevõrra suurem. Kagust tulev vesi oli kollasem kui kirdest tulev vesi:

12. Ca kahe ja poole meetri laiune kraav. Vesi voolas:

13. Vesi voolas kokku kolmest suunast. Veerohkeim haru oli kirdest tulev:

14. Kagu poolt metsast tuli selgem vesi, kirde poolt pruunim. Vooluhulk oli suurem kirde poolt:

15. Peavool tuli selgelt kagu poolt metsast:

16. Kõrgest kraavimuldest põhja pool oli vana ojasängi meenutav vagumus. Vaatluse ajal oli põhjast vaid veidi mudane.
17. Vesi voolas kokku kolmest suunast. Vool oli kõigis suundades kiire ning raske oli hinnata, milline kõige veerohkem oli. Pigem tuli kõige rohkem vett kirdest, kõige vähem otse kagust ning edelapoolse kraavi vooluhulk oli vahepealne. Sellele **ETAKis kaardistatud truupi tegelikult pole**. Lisaks oli selle säng palju looklevam kui ETAKis kaardistatud:

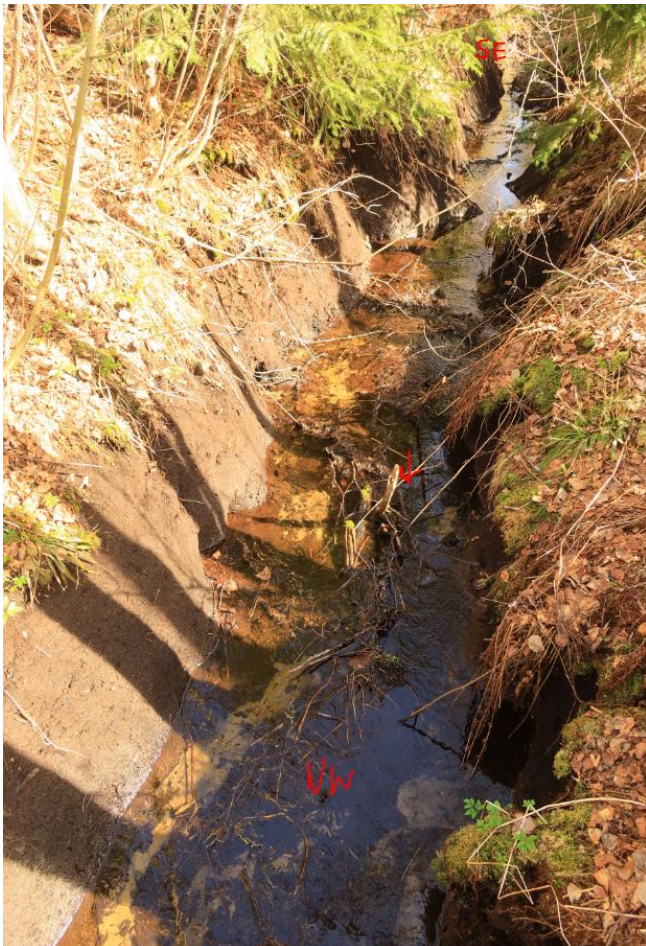
18. Vesi voolas:

19. Nurga peal on ühendus kirdest tuleva kraaviga (**ETAKis parandada**). Selles oli veidi vett põhjas, aga märgatavat voolu polnud.
20. Kirdest suubus madal kuiv vagu. **Ei vääri ETAKis kraavina kaardistamist**. Põhikraavis voolas vesi liiva peal:

21. Kraavi kaldad olid järsud ja turbased. Vesi jätkuvalt voolas:

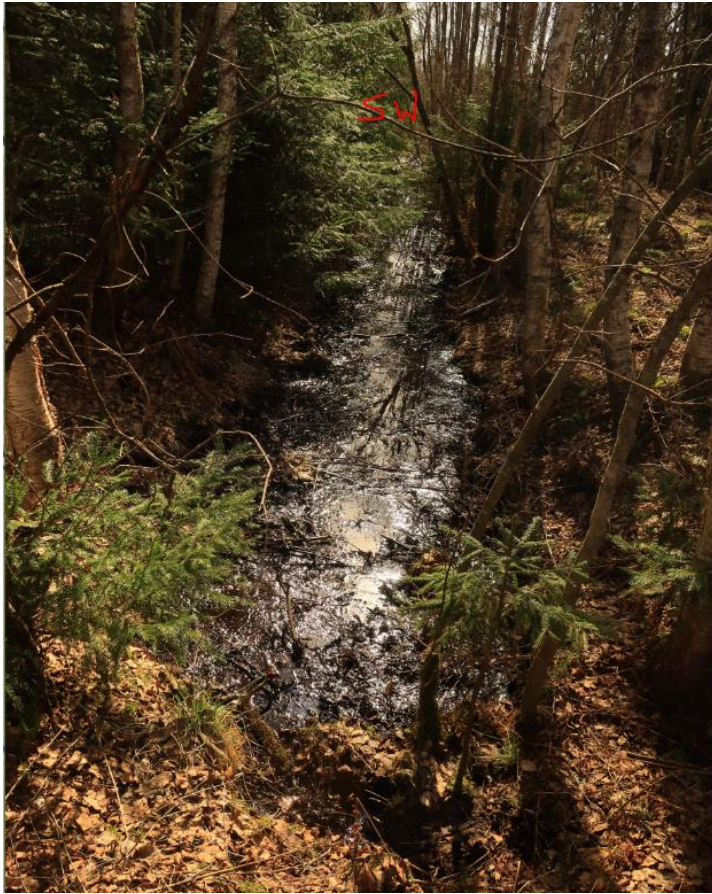
22. Nire oli jäänud üsna väikeseks:

23. Kraavi alguses oli kaks meetrit niiskeid lehti ning siis algas kohe seisva veega lomp:

24. Kraavis oli seisev vesi sees:

25. Vesi voolas ka siin. Vooluhulk võis olla suuremgi kui põhjapoolses kraavis samal kaugusel:

26. Kraavi algusest mõne m kaugusel oli rohevetikatega kaetud lomp. Allavoolu liikudes oli üsna pea näha nirisemist:

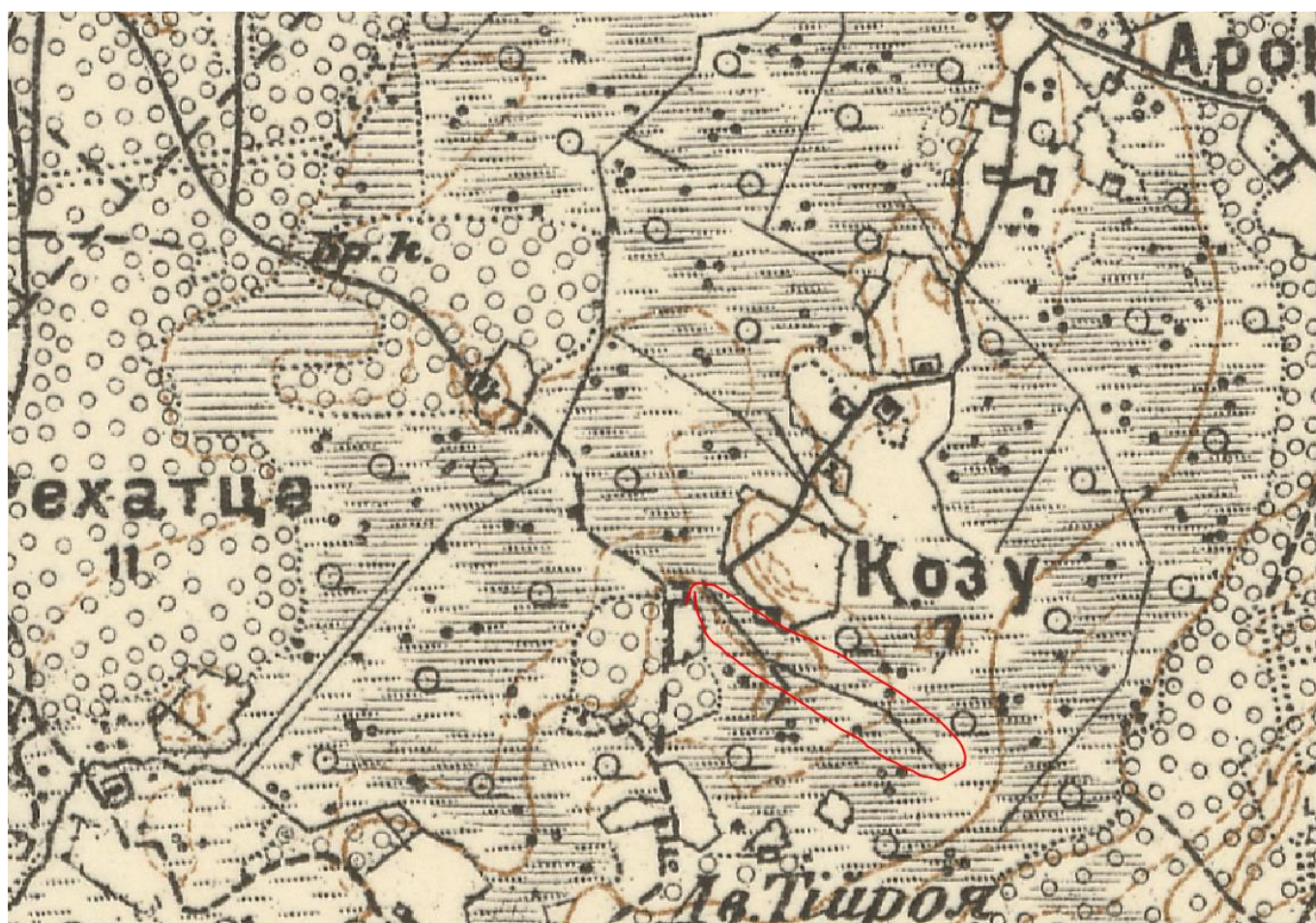

27. Kena liivapõhjaline nire voolas. Kohati oli kaldas näha ookriseid vee väljaimmitsemise kohti. Ookriseid sooni tuli põhjakaldal ka kaugemalt. Nende jaoks olid kraavivalli tehtud katkestused. Põhjakaldal oli raiesmikumürgastik, aga lõunakaldal oli omapärane erkroheline, madalmurus ja mätlik, hõreda puittaimestikuga kooslus:

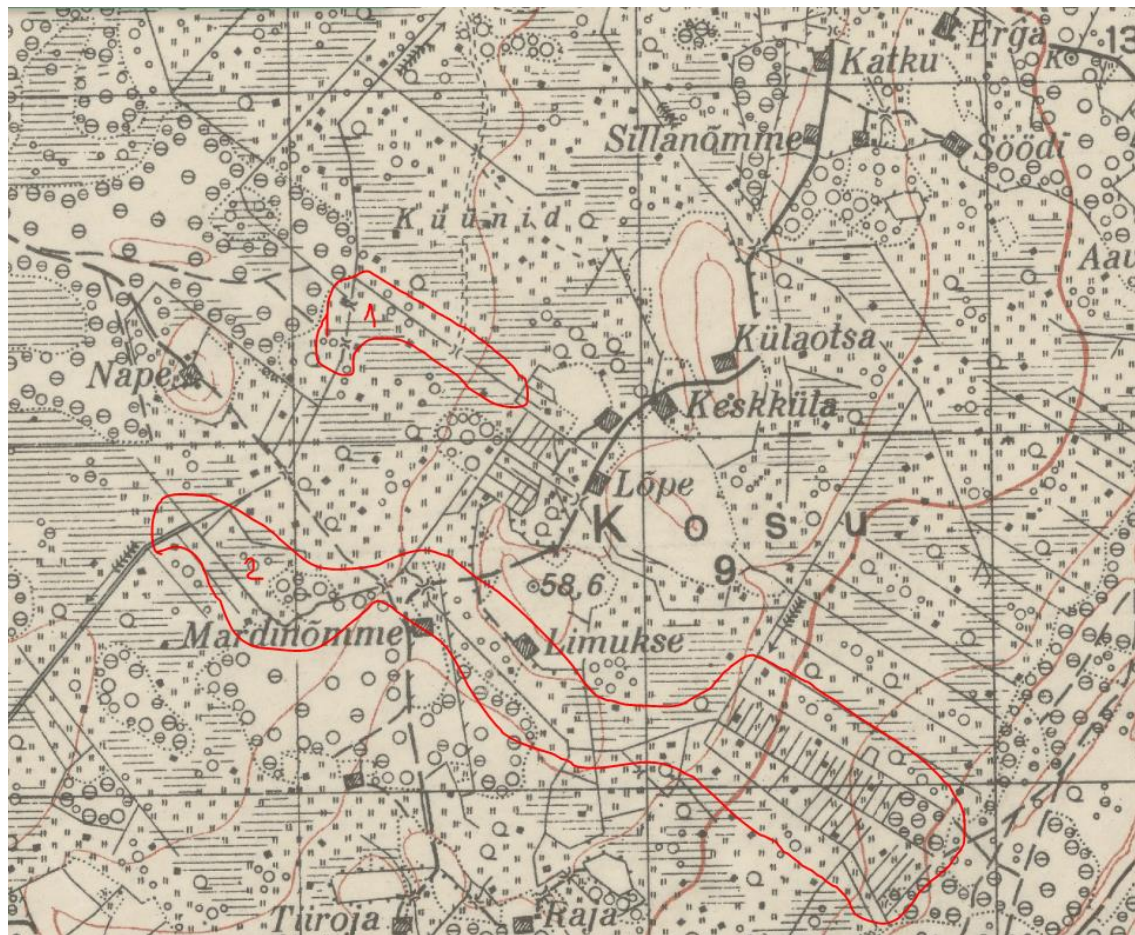

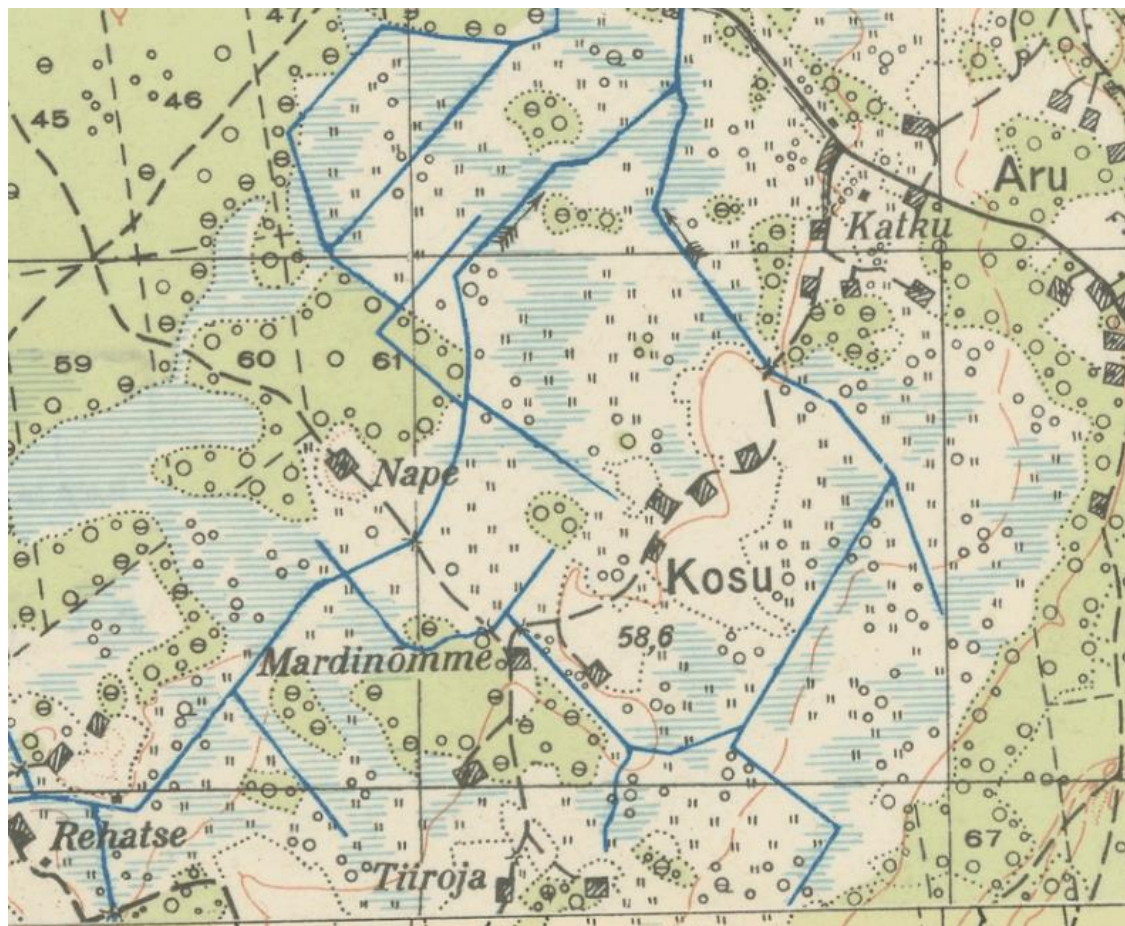
Olukord ajaloolistel kaartidel: Napi peakraavi muuks nimeks on Kosu oja. Verstastel kaartidel on oja loodusliku sängi algusena kujutatud tänapäevaste Liivaku ja Rehatse talude piirkonda. Sellest ülesvoolu on kujutatud sirglõikudest koosnevat telge. Kirde pool läheb see üle Loo jõkke suubuvaks kraaviks. Kui Tiiraja nendel kaartidel pole, siis vaatluspunkti 13 piirkonnas olev kraav on (punase joone sees):

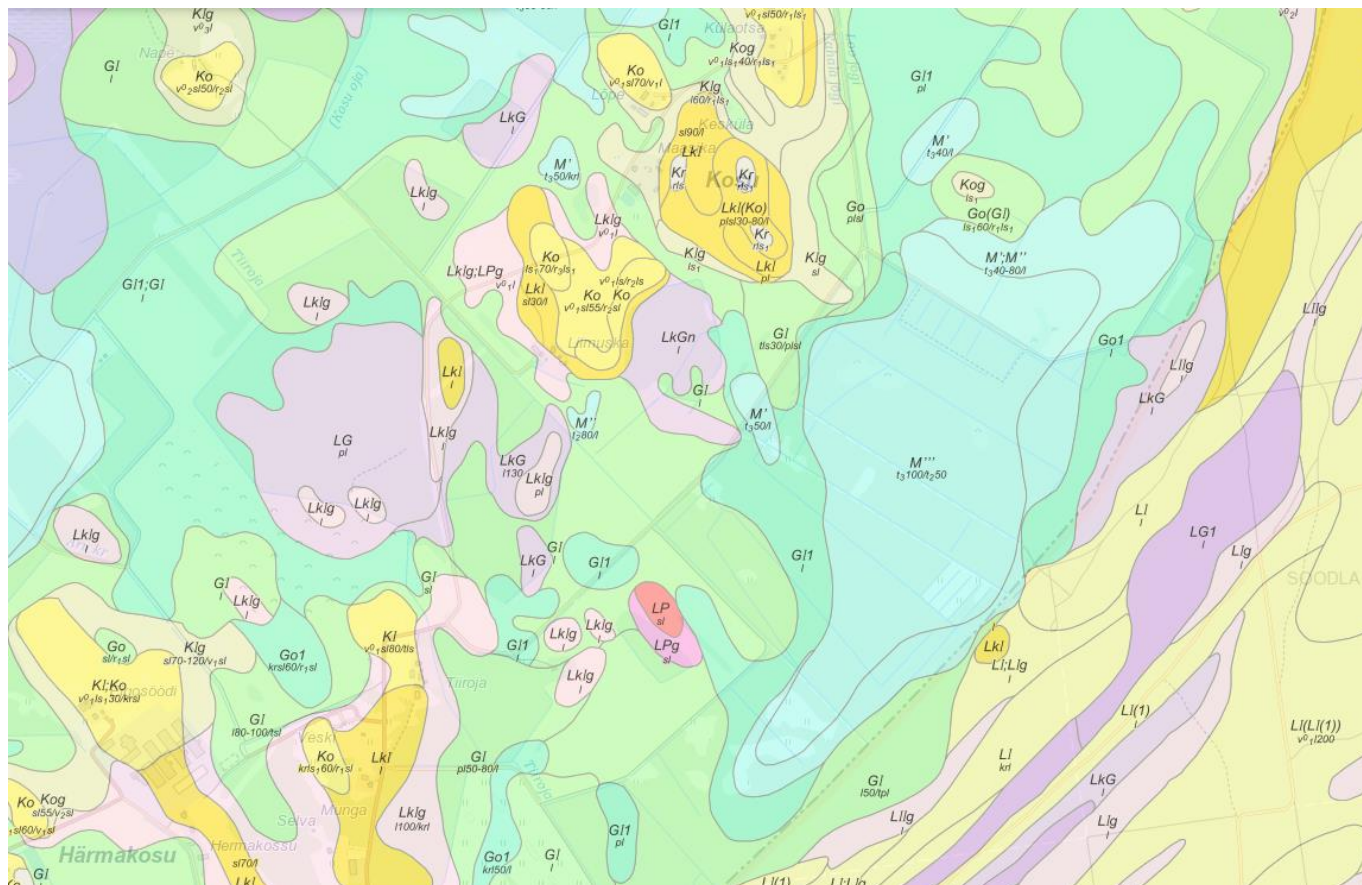
EV 1:25 000 topokaardil 1927. aastast on peal peakraavi tänapäevane algus (1), kuid ka sellel kaardil on kujutatud sealt kahele poole suunduvaid kraave. Tiiraja on kaardil vaid lühikese jupina Tiiraja talu juures, kuid vaatluspunktide >15 piirkonnas olev ülitihedalt kraavitud ala on ühendatud pideva joone abil vaatluspunktiga 2:

Selgemini on seda näha EV 1:50 000 topokaardil 1935. aastast:

Võib eeldada, et looduslikult on sealse piirkonna vooluveekogud alguse saanud eelkõige ida pool oleva Balti Jääpaisjärve astangust väljakiildunud põhjaveest. Sellele viitab ala tihe kraavitatus ning nii Loo jõe kui ka Tiiraja lähtumine selle sama astangu jalamiilt. Mullakaardi põhjal on alal asunud ligi kahe km pikkune madalsoon, millest pole maaparanduse tulemusel küll midagi säilinud:

Eelnevatel põhjustel oleks loogiline lugeda ka piirkonna kolmanda suurema vooluveekogu lähteks seda sama astangu alust ala. Kuna aga ka Napi peakraavi praeguseks ülemjooksuks loetav kraav on olulises osas enda pikkusest küllaltki veerohke, on põhjendatud sellegi veekogude registris arvele võtmine, seda uue kraavina VEE1087606.

Sinine on Napi peakraavi, punane Tiiraja ja must esialgu nimetu kraavi VEE1087606 ruumikuju ettepanek:

